

INTERNATIONAL

JOURNAL of HUMAN STUDIES

ULUSLARARASI İNSAN ÇALIŞMALARI DERGİSİ

ISSN: 2636-8641

Cilt/Volume 1

Sayı/Issue 2

Yıl/Year: 2018

Gönderim: 08-11-2018 – Kabul: 03-12-2018

Investigation Within the Framework of
Some Socio-Demographic Characteristics of
Loneliness and Social Integrity Levels
Among Individuals Who Lived in
Orphanage

Yetiştirme Yurdunda Kalmış
Bireylerde Yalnızlık ve Sosyal
Bütünleşme Düzeylerinin Bazı
Sosyo-Demografik Özellikler
Bakımından İncelenmesi*

Murat YILDIZ¹
Mehmet Emin KILIÇ²

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationship between the levels of loneliness and social integration within the framework of some socio-demographic characteristics of individuals who lived in orphanages during childhood and/or adolescence period. The sample of the study consisted of 158 participants who were members of the associations (in Sivas, Malatya and Gaziantep cities) established by the individuals who were separated from the orphanage, and 82.9% (n= 131) were male, and 17.1% (n = 27) were female. Data collection tools, Personal Information Form, which consist

Öz

Bu çalışmanın amacı, çocukluk ve/veya ergenlik döneminde yetiştirme yurdunda kalmış bireylerde yalnızlık ile sosyal bütünleşme düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamaktır. Bununla birlikte bu değişkenleri bazı sosyo-demografik özellikler çerçevesinde incelemektir. Araştırmanın örneklemi, hayatlarının bir döneminde yetiştirme yurdunda kaldıktan sonra ayrılmış olan 158 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu bireyler, Sivas, Malatya ve Gaziantep illerinde benzer hayat hikayesi olanların dayanışma amaçlı kurdukları 3 derneğin üyesidirler. Örneklemin %82,9'unu (n=131) erkekler, %17,1'ini (n=27)

*Bu makale Mehmet Emin Kılıç'ın "Hayatlarının Bir Döneminde Yetiştirme Yurdunda Kalmış Bireylerde Yalnızlık Düzeyi ve Sosyal Bütünleşme Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma" başlıklı Yüksek Lisans Tezindeki (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018) bazı bilgi ve bulgular temel alınarak hazırlanmıştır.

¹Murat Yıldız, Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, yildizm@cumhuriyet.edu.tr, Orcid: 0000-0003-3053-4110

²Mehmet Emin Kılıç, Sosyal Hizmet Uzmanı, Adıyaman Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, klcmehmetemin@gmail.com, Orcid: 0000-0003-4054-4451

socio-demographic characteristics, UCLA Loneliness Scale, which was developed by Russel, Peplau and Ferguson (1978) and adapted to Turkish by Demir (1989), and Social Integration Scale, which was developed by Şimşek and Şimşek (2013). In the findings obtained in the study, it was found that there was a negative correlation between loneliness and social integration and social integration decreased as loneliness increased. Also, gender, education level, and marital status groups differ significantly regarding loneliness variable; The differences between males and females and marital status groups were found to be significant. On the other hand, it was determined that the differences in the loneliness and social integration variables were not significant between the age groups and the length of stay in the orphanages. Again, it was found that there was no significant difference in terms of social integration mean scores of the groups classified according to the level of education.

Keywords: *Social Integration, Loneliness, Orphanage, Social-Demographic Characteristics*

kadınlar oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formunu da içeren, Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilmiş olan ve Demir (1989) tarafından da Türkçeye uyarlanarak güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmış olan UCLA Yalnızlık Ölçeği ile Şimşek ve Şimşek (2013) tarafından beşli Likert modelinde geliştirilen Sosyal Bütünleşme Ölçeği'nden oluşan bir form kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgularda, yalnızlık ile sosyal bütünleşme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu, yalnızlık arttıkça sosyal bütünleşmenin azaldığı saptanmıştır. Ayrıca yalnızlık değişkeni açısından cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum grupları anlamlı düzeyde farklılaştıkları; sosyal bütünleşme bakımından erkeklerle kadınlar ve medeni durum grupları arasındaki farklar anlamlılık düzeyine ulaştıkları saptanmıştır. Buna karşın yaş grupları ile yetiştirme yurtlarında kalış sürelerine göre oluşturulmuş gruplar arasında yalnızlık ve sosyal bütünleşme değişkenleri açısından farkların anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Yine eğitim düzeylerine göre sınıflandırılmış grupların sosyal bütünleşme ortalama puanları bakımından farklılaşmanın anlamlılık düzeyine ulaşmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bütünleşme, Yalnızlık, Yetiştirme Yurdu, Sosyo-Demografik Özellikler*

Giriş

Toplumların sağlıklı ve güçlü olarak devamlılığını sağlayan, temel toplumsal bir kurum olan ve genellikle, toplumun özelliklerini taşıyan aile, evlilik ve kan bağına dayanan, anne-baba ve çocuklardan oluşan en küçük sosyal grup ve en önemli toplumsal öğedir. Normal şartlarda aile, çocuğun/çocukların güvenli ve sağlıklı gelişimi için en ideal ortamdır. Fakat aile bireylerinden herhangi birinin kaybı veyahut ebeveynlerin sorumsuzluğu sonucu böyle bir olumlu ortamdan söz edilememekte ve çocuk korunmaya muhtaç hale gelebilmektedir. Korunmaya muhtaç çocuk "bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal

gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olan çocuk" olarak tanımlanmaktadır (ÇKK 2005 mad. 3/1). Çocuğun korunmaya muhtaç duruma düşmesinin birçok nedeni bulunduğunu ifade eden Çağlar'a (1973) göre savaşlar, ölüm, doğal afet, bulaşıcı hastalıklar, ebeveyn ayrılıkları ve yoksulluk bu nedenlerin en önemlilerindedir (ss.64-65).

İşte ülkemizde herhangi bir nedenden dolayı korunmaya muhtaç olan çocuklar için farklı bakım modelleri uygulanmaktadır. Bu modellerden biri, çocuğun en ideal yetişeceği yerin aile ortamı olduğunu, bu nedenle çocuğun aile yanında yaşamını devam ettirebilmesi için öncelikle aile içinde çocuğun desteklenmesinin sağlanmasını savunmaktadır. Bu modele göre hiçbir bakım hizmeti ailede verilen evde bakım hizmetinin yerini tutmamaktadır. Bu nedenle gerek Batı ülkelerinde gerekse ülkemizde verilen kurum bakımında yaşanan sorunlar yeni arayışları da beraberinde getirmiş ve aile içerisinde bakım öncelikli ve tercih edilir hale gelmiştir (Ünal, 2018). Çocuğun maddi ihtiyaçlarının karşılanması bir şekilde gerçekleştirilebilir. Ancak duygusal ve diğer psikolojik ihtiyaçları söz konusu olduğunda ailenin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi ve güven duygularını yurt, yuva ortamında bulması aile ortamına kıyasla oldukça güçtür. Her ne kadar maddi ihtiyaçları karşılanıyor olsa da örneğin çocuğun anne sevgisinden mahrum kaldığında psikolojisi olumsuz bir şekilde etkilenebilmektedir (Aydın, 2008, s.100). Yurt, yuva, çocuk evleri gibi bakım sağlanan yerlerde bazen uyumlu olmayan, birbirinin zıddı olan veyahut uyumlu olsa bile en az 4-5 farklı kişiyle yetiştirilmeye çalışıldığından, çocuk kişiye göre davranış geliştirebilmekte ve çocukta davranış bozuklukları ortaya çıkabilmektedir.

Korunmaya muhtaç çocuklara sağlanan diğer bakım modeli ise kuruluş bakımındır. Bu model devlet eliyle yürütülmekte olup, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları ve son 10 yıllık dönemde ise bu kuruluşların dönüştürülmesiyle ortaya çıkan çocuk evleri, çocuk destek merkezleri ve çocuk evleri sitesi (sevgi evleri) kuruluş bakımının yapıldığı yerler olarak sayılabilir. Bunların arasında bulunan ve bu araştırmanın katılımcıların bir dönem yaşadıkları yer olan yetiştirme yurtları; "13-18 yaş arası korunmaya muhtaç çocukları korumak, bakmak ve bir iş veya meslek sahibi edilmeleri ve topluma yararlı kişiler olarak yetişmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşları" (SHÇEK mad.3/f-2) olarak tanımlanmaktadır.

Her ne kadar ilgili kanun maddesi ideal bir amaç ve hedef içerse de koruma altına alınan çocuklar bazen yetiştirme yurdunda çevresiyle uyum problemleri yaşayabilmekte ve bu durum da çocukların ileriki yaşlara kadar yansıyabilecek sosyal bütünleşmede zorlanma, dolayısıyla kendilerini yalnız hissetme gibi sonuçlar doğurabilmektedir (Kutlu, 2005, s. 91).

Yalnızlık duygusu, bazen "tek başına olma" ile karıştırılan hoş olmayan bir duygu halidir ve bu iki durumu birbirinden ayırmak için çok kullanılan "kalabalıklar içinde kendini yalnız hissetme" söylemi bize yalnızlık duygusunun niteliği hakkında bazı ipuçları sunmaktadır. Buna göre yalnızlık duygusunun fiziksel bir ortamla ilgili olmaktan çok psikolojik ve fenomenolojik bir yapısı olduğu, bireyin kendisini, etkileşimde bulunduğu insanları ve kurulan iletişimin niteliğini algılayış biçimiyle doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Peplau ve Perlman'e (1984, ss. 15-16) göre, yalnızlık, bir kişinin sosyal ilişkiler ağının nitelik veya nicelik açısından önemli ölçüde yetersiz olduğu zaman ortaya çıkan hoş olmayan deneyimdir. Bu tanım, yalnızlığa ilişkin yaklaşımlardaki üç uzlaşma noktasına dikkat çekmektedir. Birincisi, yalnızlık kişinin sosyal ilişkilerinde bir eksiklikten kaynaklanır. Yalnızlık, bir kişinin gerçek sosyal ilişkileri ile kişinin ihtiyaçları veya sosyal temas arzusu arasında bir uyumsuzluk olduğunda ortaya

çkar. Bazen yalnızlık, bireyin sosyal ihtiyaçlarındaki gerçek değişimden ziyade, bireyin sosyal ihtiyaçlarındaki bir değişimden kaynaklanır. İkincisi, yalnızlık öznel bir deneyimdir; nesnel sosyal izolasyon ile eşanlamlı değildir. İnsanlar bir kalabalığın içinde yalnız kalabilirler. Üçüncüsü, yalnızlık bazen kişisel gelişim için bir ortam ve imkân sunsa da deneyimin kendisi yine tatsız ve üzücüdür.

Tartışmayı biraz farklı bir boyuta taşıyan Yalom (2000) yalnızlığı 'kişilerarası yalnızlık, içsel yalnızlık ve varoluşsal yalnızlık' olarak üç boyutta değerlendirmiştir; '*Kişilerarası yalnızlık*' coğrafi izolasyon, uygun sosyal beceri yoksunluğu, yakınlığa ilişkin çatışma içeren duygular veya doyurucu sosyal etkileşimi engelleyici kişilik yapısının ortaya çıkardığı, başka insanlardan uzak olduğunu ifade eden yalnızlıktır. '*İçsel yalnızlık*' kişinin kendi potansiyelini, duygularını veya arzularını baskılaması ya da kendi kişisel yargılarına güvenmemesi durumunda ortaya çıkan bireyin benliğinin herhangi bir biçimde parçalandığını gösteren bir yalnızlık türüdür. '*Varoluşsal yalnızlık*' bireyin yaratılışında olan bir yalnızlık türü olup bireylerle kurulan doyurucu ilişkileri, tam bir benlik bilincine ve bütünlüğüne sahip olsa da süregelen bir yalnızlık tipidir. Bu yalnızlık türü bireyin sıklıkla kendinden ve başkalarından soyutlanmasına ve ilişkiler arasındaki uçurumun açılmasına işaret eder (ss. 556-559). İnsanı diğer varlıklardan üstün kılan düşünebilme gücü, kendi varlığının ve hayatının bilincinde olmayı dolayısıyla kendisine, diğer insanlara, geçmiş ve geleceğe ilişkin farkındalığı ortaya çıkarmaktadır. İşte 'varoluşsal kaygı' kişinin kendi varoluşuyla birlikte hayatın sınırlılıklarla dolu olduğunu, er geç ölüm olgusuyla bir şekilde karşılaşacağını ve ölümün birbirleri için önemli ve değerli aile üyelerini, arkadaş ve dostları birbirinden ayırarak olmasını çaresizlik içinde deneyimlemesiyle oluşur.

Michela, Peplau ve Weeks (1982) yalnızlığın algılanan nedenlerini karamsarlık, reddedilme korkusu, denememek, şansızlık, bilgi eksikliği, utangaçlık, fiziksel olarak çekici olmama, diğer gruplar/ilişkiler, başkalarının korkusu, kişisel olmayan durumlar, fırsatların oluşmaması, diğer insanların arkadaş olmaya çalışmaması ve itici (antipatik) kişilik yapısı olarak 13 madde biçiminde gruplandırmışlardır. Bir başka ifadeyle bireyin diğer insanlarla duygusal ilişki kurma becerisindeki eksikliği, çevresinde tanıdık birilerinin çok az olması ya da hiç olmaması, çoğu insan mutluyken kendisinin üzgün olması, konuşabilecek/iletişim kurabilecek kimselerin bulunmayışı ve aşırı derecede kendine odaklanması gibi durumlar bireyde yalnızlık duygusunun oluşmasına neden olabilir (Mikulincer ve Segal, 1990).

Her insanın, birileriyle yakın olma ve değer verildiği hissine, öz benliğinin onaylanmasına ve sevmeye-sevilmeye ihtiyacı olup (Kutlu, 2005, s. 92; Maslow, 2001, s. 31), bireyin psiko-sosyal uyumuyla doğrusal bir ilişkiye sahiptir. Çünkü sevmeye-sevilmeye ihtiyacı o kadar güçlü olur ki sevgiyi kaybetme düşüncesinden kaynaklanan korkular, temel korkuların nedenleri haline gelebilmektedir. Aslında bu aynı zamanda değersizlik duygusunun oluşmasında da etkili bir etkidir (Tanner, 1997, s. 22). Diğer bir deyişle, kişinin sosyal hayatında uyum sorunu yaşamaması, diğer insanlara yaklaşması, kendini değerli ve sevildiğini hissetmesi, bireyin sosyal dışlanmışlık ve yalıtılmışlık duygusunu engeller, toplumsal hayatın bir parçası haline gelmesine yani toplumla bütünleşmesine zemin hazırlar. İşte Rook da (1984) sosyal bütünleşme ve duygusal yakınlık için fırsatlar oluşturan faaliyetlerde gerek duyulan sosyal çevrenin, sosyal eşlerin olmadığı bilincine vardığı durumlarda yalnızlığın ortaya çıktığını ifade etmekle yalnızlıkla sosyal bütünleşme arasındaki güçlü bağa dikkat çekmektedir.

Bütünleşme, genellikle dayanışma, birlik ve paylaşım kelimeleriyle aynı anlamda kullanılabilir. Sosyal bütünleşme ise grup üyelerinin bazı duyguları paylaşması ve birlikte hareket

etmesi şeklinde tanımlanabilir (Yılmaz, 2006, s. 2). Kurtkan-Bilgiseven, sosyal bütünleşmeyi, sosyal yapının çeşitli etkenleri arasındaki birbirini tamamlayabilme, bu etkenlerden toplumda küçük cemaatler, çıkar birlikleri, kurumlar oluşturabilme durumu olarak ifade etmiştir. O sosyal bütünleşme türleri olarak “yinsel bitişiklik, dış tesirlerde bir araya gelme, fonksiyonel bütünleşme, normatif bütünleşme ve manevi değerler etrafında bütünleşme” den söz etmektedir (Kurtkan-Bilgiseven, 1982, ss. 316-325).

Fichter’a (2012, ss. 240-241) göre, sosyal bütünleşmeyi sağlayan iki ana faktör vardır. Bunlar: Özsel faktörler ve yardımcı faktörlerdir. Özsel faktörlerin üç temel özelliği vardır: Birincisi, bireylerin yerine getirdikleri ortak işlevler ve paylaştıkları değerler bulunduğu birbiriyle bütünleşmektedir. İkincisi, bireylerin ortak işlevleri ortak değerleri için bir araya gelerek yerine getirmesidir. Üçüncüsü ise bireylerin birbirlerini kutlaması ve yüceltmesidir. Yani ortak değerler için bir araya gelerek paylaşımda bulunulan değeri ve kişilerin birbirlerini yüceltmesidir. Yardımcı faktörlerin de üç ayırıcı özelliğe sahiptir. İlki toplumu oluşturan üyelerin karşılaştıkları dış baskı, tehdit ve savaşlardır. Toplumun tehlike karşısında mücadele etme umudunun var olması halinde, halkın birleşerek göstereceği sosyal tepki de güçlenir. İkinci yardımcı faktör itaat ve otorite tekniklerinin kullanılarak toplumdaki bireyler davranış örüntüsüne uymaya zorlanır. Sonuncusu ise karşılıklı çıkar ilişkisine dayanan bütünleşmedir. Grupların çeşitleri ve çıkarları farklı olmasına karşın, bu grupların birçoğu karşılıklı bağımlılık içerisinde.

Erkal (1987, ss. 270-273), bir toplumdaki sosyal bütünleşmenin gerçekleşmesi için gerekli temel şartlar arasında; “Aile kurumunun güçlü olması ve Türk aile yapısının yıpratıcı girişimlerden kaçınılması (özellikle kanunlaşma safhasında), sosyal politikaların uygulanması (İşçi- işveren ilişkileri, sosyal yardım, sendikacılık, iş mevzuatı, sosyal güvenlik vb.), toplumda sosyal statünün doğuştan değil, fakat ferdin başarısı sonucu kazanılması, kültürün genç kuşaklara naklinde önemli araç olan dilin, kültürel ve nesiller arası kopukluğa yol açmaması, eğitimin milli olma niteliği ve birleştiriciliği, toplumun dinamik yapısı icabı farklı menfaat grupları içinde olan fertler, aynı zamanda toplum birlik şuurundan da haberdar olmalıdır, eğitimde kabiliyet esasına göre fırsat eşitliğinin sağlanması” gibi şartları sıralamaktadır.

Alanyazında yalnızlık ile sosyal bütünleşme arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte yalnızlık ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi irdeleyen ve negatif yönde anlamlı ilişkiler saptayan araştırmalar bulunmaktadır (Arslan, 2016; Arslantaş ve Ergin, 2011; Duru, 2008; Kozaklı, 2006; Köse, 2009; Oğuz ve Kalkan, 2014; Öztürk, Nazik-Sevindik ve Yaman, 2006; Yıldırım, 2000; Yılmaz, Yılmaz ve Karaca, 2008).

Bu araştırmanın temel amacı yetiştirme yurdunda kalmış bireylerin yalnızlık düzeyleri ile sosyal bütünleşme düzeyleri arasındaki ilişkiyi sosyo-demografik değişkenler açısından incelemektir. Bu çerçevede;

- Yalnızlıkla sosyal bütünleşme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır.
- Yalnızlık ve sosyal bütünleşme değişkenleri açısından değerlendirildiğinde yetiştirme yurdunda kalış sürelerine göre oluşturulmuş gruplar anlamlı düzeylerde farklılaşmaktadır.
- Yalnızlık ve sosyal bütünleşme değişkenleri açısından cinsiyet, yaş grupları, eğitim düzeyi ve medeni durumuna göre oluşturulmuş gruplar arasında anlamlı farklılıklar vardır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni, hayatlarının bir döneminde yetiştirme yurtlarında kalmış bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Sivas, Malatya ve Gaziantep illerinde yetiştirme yurtlarında kalıp-ayrılmış kişilerin kurduğu üç derneğe üye olan ayrıca Adıyaman ilinde yaşayan yetiştirme yurdundan ayrılan bireylerden kolayda örnekleme tekniğiyle seçilen 131'i (%82.9) erkek, 27'si (%17.1) kadın olmak üzere toplam 158 katılımcıdan oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

UCLA Yalnızlık Ölçeği: UCLA (University of California, Los Angeles) Yalnızlık Ölçeğini Russel, Peplau ve Ferguson (1978) geliştirmiş olup, Demir (1989) tarafından dilimize uyarlanarak güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılmıştır. UCLA Yalnızlık Ölçeği 10 ters, 10 düz yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte katılımcılardan maddelerde yer alan durumları hangi sıklıkla yaşadıklarını dördümlü Likert tipi ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. Ölçekte olumlu yöndeki ifadeleri içeren maddelere, "hiç yaşamam" 4, "nadiren yaşarım" 3, "bazen yaşarım" 2, "sık sık yaşarım" 1 puan; olumsuzluk içeren maddelere ise bunun tam tersi olarak, "hiç yaşamam" 1, "nadiren yaşarım" 2, "bazen yaşarım" 3, "sık sık yaşarım" 4 puan verilerek puanlaması yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en düşük puan ise 20'dir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça yalnızlık düzeyi de artmaktadır (Demir, 1989).

Sosyal Bütünleşme Ölçeği: Şimşek ve Şimşek (2013) tarafından beşli Likert modelinde geliştirilen Sosyal Bütünleşme Ölçeğinin yapı geçerliği faktör analizi (Temel Bileşenler Analizi Tekniği) ile test edilmiş ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri .95, Bartlett testi ise anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Faktör analizinde kullanılan varimax dik döndürme çözümlemesinde, özdeğeri 1'den büyük olan maddeler altı boyutta toplandığı rapor edilmiştir.

Sonuçlar

Katılımcılara ait bazı demografik özelliklere ilişkin frekans dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler	Alt Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	131	82,9
	Kadın	27	17,1
Yaş	18-21	7	4,4
	22-25	17	10,8
	26-29	28	17,7
	30+	106	67,1
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	18	11,4
	Lise	84	53,2
	Önlisans	26	16,5
	Lisans	30	18,9
Yetiştirme Yurdunda Kalış Süresi	0-5	35	22,2
	6-10	62	39,2
	11-15	40	25,3

	16+	21	13,3
Medeni Durum	Evli	118	74,7
	Bekar	33	20,9
	Boşanmış	7	4,4

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların %82,9’u kadın %17,1’i erkektir. Araştırmaya katılanların yaş aralığı göz önünde bulundurulduğunda yarısından fazlasını (%67,1) 30 yaş ve üzeri grubu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında lise mezunu olan katılımcıların ağırlıkta olduğu (%53,2), onu lisans mezunları (18,9) takip ettiği görülmüştür. Örneklem grubunda 16 yıl ve üzeri yetiştirme yurdunda kalanların (%13,3) oranı nispeten düşük kalırken, %39,2’si yetiştirme yurdunda 6 ila 10 yıl arasında kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bireylerin yaklaşık dörtte üçünü evli (%74,7) bireyler oluşturmaktadır. Buna karşın boşanmış olanların oranı ise %4,4 olarak belirlenmiştir.

Çalışmamızda yalnızlık düzeyi ve sosyal bütünleşme arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan korelasyon analizinden elde edilen veriler ışığında, yalnızlık ile sosyal bütünleşme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r=-0,513$, $p<0,01$). Dolayısıyla ilgili hipotezimiz desteklenmiştir.

Katılımcıların yetiştirme yurdunda kalma süreleri bağlamında yalnızlık ve sosyal bütünleşme değişkenleri açısından anlamlı farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Yetiştirme Yurdunda Kalış Sürelerine Göre Gruplandırılmış Katılımcıların Yalnızlık ve Sosyal Bütünleşme Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Değişken	Yurttaki Kalış Süresi	n	Ort.	S	F	p
Yalnızlık Düzeyi	0-5 yıl	35	40,00	9,32	,700	,544
	6-10 yıl	60	38,38	8,98		
	11-15 yıl	35	41,03	11,21		
	16 ve üzeri yıl	20	40,95	10,08		
Sosyal Bütünleşme	0-5 yıl	35	159,91	19,62	1,998	,117
	6-10 yıl	62	161,37	18,53		
	11-15 yıl	40	152,35	26,56		
	16 ve üzeri yıl	21	150,62	31,81		

Aritmetik ortalamalar incelendiğinde, yalnızlık düzeyinde yurttaki kalış süresi olarak en düşük ortalamaya 6-10 yıl arası kalan bireylerin sahip olduğu görülmektedir. Sosyal bütünleşme puanları açısından ise en düşük ortalamaya 11-15 yıl arası kadar yetiştirme yurdunda kalan bireylerin sahip olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmada katılımcıların yalnızlık düzeyleri ve sosyal bütünleşmeleri yetiştirme yurdunda kalış süresi ilişkin uygulanan varyans analizi (ANOVA testi) incelendiğinde, yurttaki kalış süresinin yalnızlık ($F_{(3, 146)}=,700$, $p>0,05$) ve sosyal bütünleşme ($F_{(3, 154)}=1,998$, $p>0,05$) üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Böylece ilgili hipotezimiz doğrulanmamıştır.

Tablo 3. Cinsiyetlerine Göre Gruplandırılmış Katılımcıların Yalnızlık ve Sosyal Bütünleşme Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	n	Ort	S	t	p
Yalnızlık Düzeyleri	Erkek	126	38,82	9,78		
	Kadın	24	44,41	8,09	2,630	,009
Sosyal Bütünleşme	Erkek	131	160,07	20,91		
	Kadın	27	144,07	29,36	3,357	,001

Yalnızlık ve sosyal bütünleşme değişkenleri açısından cinsiyet grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğu, kadınların yalnızlık düzeylerinin erkeklerinkinden daha yüksek, erkeklerin sosyal bütünleşme düzeylerinin ise kadınlarınkinden daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Aritmetik ortalamalar arasında farkların önemli olup-olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen varyans analizi ve sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur. Yaşlarına göre gruplandırılmış katılımcıların yalnızlık ($F_{(3, 147)}=1,60, p>0,05$) ve sosyal bütünleşme ($F_{(3, 154)}=1,38, p>0,05$) değişkenleri açısından herhangi anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4. Yaşa Göre Gruplandırılmış Katılımcıların Yalnızlık ve Sosyal Bütünleşme Değişkenleri Açısından Karşılaştırılması

Değişken	Yaş	n	Ort.	S	F	p
Yalnızlık Düzeyi	18-21	7	42,71	8,97		
	22-25	16	44,06	9,64		
	26-29	25	39,84	8,37	1,60	,191
	30 yaş ve üzeri	102	38,80	10,00		
Sosyal Bütünleşme	18-21	7	150,85	18,74		
	22-25	17	152,35	29,54		
	26-29	28	152,03	24,51	1,38	,249
	30 yaş ve üzeri	106	159,96	21,92		

Tablo 5. Eğitim Düzeylerine Göre Gruplandırılmış Katılımcıların Yalnızlık ve Sosyal Bütünleşme Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Değişken	Eğitim Durumu	n	Ort.	S	F	p
Yalnızlık Düzeyi	İlköğretim	18	47,77	10,77		
	Lise	77	39,39	8,74		
	Önlisans	25	37,80	9,81	5,52	,001
	Lisans	30	37,33	9,43		

Sosyal Bütünleşme	İlköğretim	18	146,66	23,66		
	Lise	84	158,83	25,15		
	Önlisans	26	159,19	20,50	1,45	,230
	Lisans	30	157,93	18,69		

Tablo 5'te katılımcıların yalnızlık düzeyleri bakımından eğitim düzeyine göre oluşmuş gruplar arasındaki farkların anlamlı olduğu saptanmıştır ($F_{(3, 146)}= 5,528, p<0,05$). Tukey-HSD testi sonucunda bu anlamlı farklılaşmanın İlköğretim mezunu olanlarla lise, önlisans ve lisans mezunu olanlar arasındaki anlamlı farklılardan kaynaklandığı anlaşılmıştır ($p<0,05$). Sosyal bütünleşmeleri bakımından ise gruplar arasındaki farklılıklar anlamlı düzeye ulaşmamıştır ($F_{(3, 154)}=1,452, p>0,05$).

Tablo 6.'da medeni duruma göre oluşturulmuş gruplar arasında yalnızlık düzeyleri ($F_{(2, 147)}=3,143, p<0,05$) ve sosyal bütünleşmeleri ($F_{(2, 155)}=12,668, p<0,05$) bakımından anlamlı farklılıklar saptanmış olduğu görülmektedir. Bu anlamlı farklılıkları incelemek için Tukey-HSD testi uygulanmıştır. Sonuçlar yalnızlık açısından anlamlı farklılaşmanın evli olan katılımcılarla bekar olanlar arasındaki farktan; sosyal bütünleşme bakımından ise evli olan katılımcılar ile bekar ve boşanmış olanlar arasındaki anlamlı farklılardan kaynaklandığını göstermektedir.

Tablo 6. Medeni Durumlarına Göre Gruplandırılmış Katılımcıların Yalnızlık ve Sosyal Bütünleşme Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Değişken	Medeni Durum	n	Ort.	S	F	p
Yalnızlık Düzeyi	Bekâr	33	42,36	9,02		
	Evli	110	38,58	9,72	3,143	,046
	Boşanmış	7	45,14	10,12		
Sosyal Bütünleşme	Bekâr	33	149,48	23,70		
	Evli	118	161,51	21,13	12,668	,000
	Boşanmış	7	123,85	21,69		

Tartışma

Geçmiş yaşantılarında yetiştirme yurdunda bir müddet kalmış bireylerin yalnızlık ve sosyal bütünleşme ilişkisinin bazı sosyo-demografik değişkenler bağlamında incelendiği bu çalışmada, temel hipotezle ilgili olarak katılımcıların yalnızlık düzeyi ($n=150, Ort.= 41,6$) ile sosyal bütünleşmesi ($n=158, Ort.= 152,07$) arasındaki ilişkinin beklenildiği gibi negatif yönde anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır.

Sosyal bütünleşmenin karşıt anlamı olarak kabul edilen 'sosyal dışlanma' kavramı (Çakır, 2002; De Haan, 1998; Karataşoğlu ve İslamoğlu, 2016) her ne kadar yalnızlıkla eş anlama gelmese de benzer durumlar için birbiri yerine kullanılmaktadır (Bilgin, 1995, s. 128). Buradan hareketle sosyal dışlanmanın yalnızlığa benzer şekilde sosyal bütünleşmeyle ters orantılı bir ilişkiye sahip olması varsayımını kabul etmek mümkündür. Burada şu soruyu sormak önemlidir; "gerçekten dinsel, etnik, ekonomik, politik, eğitimsel gibi sayısı artırılabilir gerekçelerle toplum tarafından dışlanması sonucu mu bireyler yalnızlığa itiliyor ve toplumla bütünleşemiyor yoksa toplumun ona karşı dışlayıcı tutumları

olmadığı halde bireysel yaşantılarının neden olduğu psikolojik durumundan kaynaklanarak kendisini dışlanmış ve yalnız hissetmesi sonucu mu toplumla bütünleşemiyor?” Her ikisi de duruma göre etken olabilmektedir. Kişi toplumun bir nedenden dolayı dışlanması sonucunda yalnızlaşabilir ve toplumla bütünleşmesi mümkün olmayabilir. Bununla birlikte bazı durumlarda da bireyin bütünleşmesine engel oluşturan bireysel ve psikolojik bariyerler bulunabilir. Dolayısıyla yalnızlığın ve sosyal dışlanmanın oluşmasında birçok faktörün etkili olduğu bilinmektedir. Bu nedenle negatif yöndeki anlamlı korelasyonlara ilişkin bulguları analiz ederken bireysel ve psikolojik etkenleri kabul etmenin yanı sıra siyasal, ekonomik, dinsel-kültürel gibi birçok sosyolojik etkenleri de analiz sürecine katmak gerekmektedir.

Yine sosyal dışlanmanın karşıtı bir anlama sahip olan buna karşın sosyal bütünleşme ile doğrusal bir ilişkisi olan “sosyal destek” faktörünü de dikkate almakta fayda vardır. Çünkü yalnızlıkla başa çıkmada ve toplumla bütünleşmede sosyal destek almak çok önemli olumlu bir etkidir. Bunu gösteren yani yalnızlık ve sosyal destek arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğunu saptayan diğer bir ifadeyle sosyal desteğin artmasıyla yalnızlık düzeyinin azaldığı sonucunu rapor eden çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Örneğin, Arslan, 2016; Arslantaş ve Ergin, 2011; Duru, 2008; Kozaklı, 2006; Köse, 2009; Oğuz ve Kalkan, 2014; Öztürk ve diğ., 2006; Yıldırım, 2000; Yılmaz ve diğ., 2008). Özetle bireyin ruh sağlığının korunması için toplumla bütünleşmeye ihtiyacı olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Sosyal bütünleşme kavramı sosyal destek ve sosyal dayanışmayla yakından ilişkisi olması münasebetiyle hem toplumun hem de bireyin varlık bütünlüğünü koruması açısından önemli olmaktadır.

Çalışmamızda katılımcıların yetiştirme yurtlarında kalış süresinin hem yalnızlık hem de sosyal bütünleşme değişkenleri açısından önemli bir faktör olmadığı saptanmıştır. Bu bulguyla örtüşen bir çalışmada Kalaycı (2007), yetiştirme yurtlarında kalan çocuk ve gençlerin yurttan kalış süresinin yalnızlık ve sosyal destek üzerinde herhangi bir etkide bulunmadığını saptamıştır. Tam tersi bir sonuca ulaşan bir çalışmada Kutlu (2005), Malatya yetiştirme yurdunda kalmış bireylerin yurttan kalış süresi arttıkça yalnızlık düzeyinin de arttığı sonucunu rapor etmiştir. Bununla birlikte öğrenciler üzerinde yürütülen bazı araştırmalarda yurttan kalma süresinin yalnızlık düzeyi üzerinde bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Demir,1990; Köse, 2009). Şu noktayı açıkça belirtmeliyiz ki, bu ve buna benzer çalışmalar gerçekleştirildiği süreçte örneklemelerini yetiştirme yurtlarında veya benzer barınma ortamlarında kalan kimselerden oluşurken, bizim çalışmamızda büyük çoğunluğu (%67,1) oluşturan grup 30 yaş üzeri ve yurttan ayrılmalarının üzerinden yaklaşık 10 yıl veya daha uzun bir sürenin geçmiş olduğu bir örneklem grubu oluşturmaktadır. Dolayısıyla tam bir karşılaştırma olanağımız bulunmamaktadır. Buna karşın araştırmamızın örneklemine yalnızlık ortalama puanı 41,6, her ne kadar en yüksek 80 puan alınan bir ölçekte orta düzeyde gibi gözükse de üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiş öğrenci örneklemelerinde yalnızlık puanı çoğunlukla 30-40 puan bandında değişmektedir (Örneğin, Durak-Batıgün, 2005; Erturan ve diğ., 2014; Karaoğlu, Avşaroğlu ve Deniz, 2009; Yazıcılar-Özçelik, İmamoğlu, Çekin ve Gölünük-Başpınar, 2015). Buradan hareketle katılımcılarımızın yalnızlık düzeylerinin biraz yüksek olduğu söylenebilir.

Dolayısıyla bu sonuçlar yalnızlık duygusunun oluşmasında yurt gibi ortamlarda kalmanın tek başına yeterli bir etken olmadığını göstermektedir. Ayrıca yetiştirme yurdu çocuklarının ailevi, duygusal ve sosyal birçok sorunla baş etmek zorunda kalmaları, yalnızlık düzeyiyle doğrusal bir ilişkiye sahip olabilir (TBMM, 2007, ss.186-192).

Kadın katılımcılar erkeklere oranla anlamlı düzeyde yalnızlık düzeyleri yüksek buna karşın sosyal bütünleşme düzeyleri ise düşük olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, yalnızlık ile sosyal bütünleşme düzeyi arasındaki negatif yönde anlamlı ilişki bulunduğunu gösteren bulguyla örtüşmektedir. Kutlu'nun (2005) yetiştirme yurdunda kalan koruma altındaki kişilerle yaptığı çalışmada benzer bulgulara ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte yalnızlık değişkeni açısından kıyaslandığında Ceyhan (2005) ile Gürses, Merhametli, Şahin, Güneş ve Açıkyıldız'ın (2011) yürüttükleri araştırmalarda, kadın katılımcıların yalnızlığının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilirken, diğer bazı çalışmalarda ise erkeklerin yalnızlığının kadınlardan fazla olduğu sonucu rapor edilmiştir (Amil ve Bozgeyikli, 2015; Bıyık, 2004; Çeçen, 2008; Demir, 1990; Deniz, Hamarta ve Arı, 2005; Duyan ve diğ., 2008; Erözkan, 2004; Köse, 2009; Yılmaz ve diğ., 2008). Bir kısım çalışmada ise yalnızlık değişkeni bakımından cinsiyet grupları arasında herhangi bir farklılık bulunmadığı belirtilmiştir (Arslan, 2016; Buluş, 1997; Eskin, 2001; Izgar, 2009; Kılıç, 2014; Kozaklı, 2006).

Toplumsal bütünleşme bakımından erkeklerle kadınları karşılaştıran Ünal (2016, s. 187) gerçekleştirdiği araştırmada cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını rapor etmektedir. Buna karşın yapılan bazı çalışmalarda kız öğrencilerin sosyal destek düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Kozaklı, 2006; Köse, 2009; Yılmaz ve diğ., 2008).

Özetle çok farklı sonuçların ortaya çıkmasında, kadın veya erkek olmanın yalnızlık ve sosyal bütünleşme konularında doğrudan ve belirleyici bir faktör olmadığı ileri sürülebilir. Örneğin Pamuk, Atlı ve Kış (2015) tarafından gerçekleştirilen bir meta-analiz çalışmasında YÖK tez veri tabanında yalnızlığı cinsiyete göre inceleyen ve dahil edilme kriterlerine uyan 38 çalışma dayalı olarak 8444'ü kadın ve 7607'si erkek olmak üzere toplam 16051 kişilik bir örnekleme oluşturan 38 çalışmaya ait 38 etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta 38 çalışmadan 14'ünde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken 24'ünde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu istatistiksel olarak anlamlı bulunan 14 çalışmadan 4'ünde kadınların yalnızlık puanları yüksek bulunmuşken, 10'unda erkeklerin yalnızlık puanı yüksek olduğu rapor edilmiştir. Araştırma sonucuna göre hem sabit etkiler modeline hem de rastgele etkiler modeline göre, erkekler yönünde önemsiz düzeyde ($d=-0,08$) bir etki büyüklüğü bulunduğu ifade edilmektedir. Buna karşın onlar, Mahon ve diğ. (2006) ile Pinquart ve Sörensen'in (2011) meta-analiz çalışmalarında farklı sonuçlar elde ettiklerini aktarmaktadırlar (Pamuk ve diğ., 2015).

Yaşlarına göre dört farklı yaş aralığında gruplandırılmış katılımcılar arasında hem yalnızlık hem de sosyal bütünleşme değişkenleri bakımından anlamlı düzeye ulaşan bir farklılığın bulunmadığı saptanmıştır. Bu bulgumuzun yalnızlıkla olan kısmıyla örtüşen yani yalnızlık düzeyi açısından yaş grupları arasında anlamlı farklılık olmadığı yönünde sonuçlar ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Arslan, 2016; Demir, 1990; Kızılgöç, 2011; Yılmaz ve diğ., 2008; Uzun, 2013). Buna karşın gerçekleştirilen bazı çalışmalarda yaşın yalnızlık düzeyini etkilediği, yaş ilerledikçe yalnızlık düzeyinin azaldığı rapor edilmiştir (Kozaklı, 2006; Demir, 1990). Yine Fischer ve Phillips (1982) de yalnızlığın yaş ilerledikçe arttığını saptamışlardır (akt.: Demir, 1990).

Sosyal bütünleşme bakımından bizim bulgularımızla örtüşmeyen bir sonuç, Ünal (2016, s. 188) tarafından sunulmuştur. O, yaş gruplarının toplumsal bütünleşme açısından anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiş ve bu farklılıkların 15-25 yaş grubu ile 40-60 yaş grubu arasındaki farktan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu bulgular arasındaki farklılık Ünal'ın örnekleminin engellilerden oluşmasından kaynaklanabilir. Engellilik olgusu ve türleri kendine has dinamikleri açısından

bakıldığında sosyal bütünleşme bağlamında engelli içermeyen örneklemelere kıyasla çok farklı bir tablo çizebilme olasılığı yüksektir. Ayrıca, sosyal bütünleşme sürecinde önemli bir faktör olarak ifade edilen sosyal destek değişkeni açısından incelendiğinde yaş değişkeninin anlamlı bir role sahip olmadığı belirlenmiştir (Kozaklı, 2006; Öztürk ve diğ., 2006).

Katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe yalnızlık düzeyinin düştüğü gözlenen çalışmamızda, ilköğretim mezunlarının diğer mezunlara göre anlamlı olarak yalnızlık düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yalnızlık ile eğitim durumu arasında bulgularımızla da örtüşen çalışmalar bulunmaktadır (Arslan, 2016; Arslantaş ve Ergin, 2011; Aydın, 2010; Ceyhan, 2005; Demir, 1990; Özodaşık, 1989). Ayrıca Kutlu (2005) yetiştirme yurdunda kalan akademik başarısı zayıf olan çocukların yalnızlık düzeylerinin diğer çocuklardan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Buna karşın bazı araştırmalarda eğitim durumu ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı ilişkinin olmadığı saptanmıştır (Bıyık, 2004; Kızılgöçer, 2011; Uzun, 2013). Sosyal bütünleşme bakımından eğitim düzeyine göre sınıflandırılmış gruplar arasındaki farklar anlamlılık düzeyine ulaşmadığı görülmüştür. İlköğretim mezunlarının sosyal bütünleşme ortalama puanları beklediği gibi en düşük grup olmasına karşın anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Farklı sonuç rapor eden Ünal (2016, s. 189) da engelli bireylerde eğitim seviyesi yükseldikçe toplumsal bütünleşmenin arttığını saptamıştır. Biraz farklı bir çalışmada ise Şimşek (2010) akademik not ortalaması yükselen öğrencilerin sosyal bütünleşmelerinin de yükseldiğini belirlemiştir. Eğitim sürecinin bireye iletişim becerileri, çeşitli sosyal etkileşimler, özgüven, iş bulma potansiyelini artırması gibi pozitif katkıları düşünüldüğünde eğitim süreci içinde kalış süresiyle bu özellikleri kazanmak doğrusal bir ilişkiye sahiptir. Bu ve bunun gibi pozitif katkıların hem yalnızlıktan koruması hem de yalnızlıkla baş etmede ve dolayısıyla sosyal bütünleşme sürecine önemli katkıları olduğu söylenebilir. Normalde aileler, öğretmenler, diğer yetişkinler çocukları eğitime güdülerken işsiz kalmamak, daha iyi bir iş ve daha dolgun maaş seçeneklerini sıklıkla kullanmaktadırlar. Fakat yetiştirme yurtlarında çocuğun yurda kabul edilmesinden itibaren kurum çalışanları ve sosyal çevresi tarafından çocuğa iş garantisinin olduğu aktarılmaktadır. Bu durum çocuğun akademik olarak herhangi bir çaba içine girmesi konusunda olumsuz bir etkiye sahip olabilmektedir. Örneğin bizim örneklemimizdeki ilköğretim ve lise mezunlarının toplam sayısı 102 (%64,6) iken önlisans ve lisans mezunu toplam sayısı 56'dır (%35,4). Katılımcılarımızın dernekleşme bilincinde olup dernek faaliyetlerine katılan üyelerden oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda ilköğretim ve lise mezunlarının oranının daha artabileceği düşüncesini akla getirmektedir.

Evli olan katılımcıların yalnızlık düzeyleri bekar ve boşanmış olan bireylere göre anlamlı bir şekilde daha düşük bulunmuştur. Yapılan bazı araştırmalar elde ettiğimiz bulgularla paralellik göstermektedir. Kızılgöçer (2011) 16-60+ yaş aralığındaki örneklem grubu ile yaptığı araştırmada evli insanların bekâr ve dul insanlara göre yalnızlığı daha az hissettiklerini saptamıştır. Ceyhan (2005) ise 65 yaş üstü yaşlı bireylerde evli olanların dul olanlara oranla daha az yalnızlık çektiğini bulmuştur. Bu sonuçlar beklenen ve şaşırtmayan bir sonuç olduğu söylenebilir. Zira evli olanların eş ve çocuk/çocuklarının olması yalnızlık duygusu yaşama riskini veya düzeyini düşürebilmektedir. Özellikle kendisini düşünen ve koşulsuz seven, değer veren birilerinin aynı çatı altında olması yalnızlığın azalması yönünde pozitif durumlardır. Buna karşın yapılan bazı araştırmalarda medeni durumun yalnızlık üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Arslan, 2016; Aydın, 2010; Öztürk ve diğ., 2006).

Evli olan bireylerin sosyal bütünleşme düzeyleri bekâr ve boşanmış olan katılımcılardan anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgumuzu destekleyen bir çalışmada Ünal (2016, s. 188), medeni durum ile toplumsal bütünleşme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu, evli olan bireylerin toplumsal bütünleşmesinin bekar bireylere oranla daha yüksek çıktığını tespit etmiştir. Öztürk ve Ünal (2015) yaptıkları çalışmada, evli bireylerin bekar bireylere kıyasla topluma uyum konusunda daha başarılı olduğunu belirlemişlerdir. Evli katılımcıların yalnızlık düzeylerinin düşük ve sosyal bütünleşme düzeylerinin daha yüksek olması, evli bireylerin başta evliliklerini sürdürebilmek, çocuklarını yetiştirebilmek, evlilikle oluşan akraba, arkadaş gibi yeni sosyal çevreyle ilişkilerini devam ettirebilmek donanımında olmak hem sosyal destek görme hem de sosyalleşme süreçleri açısından bekar ve boşanmış kişilere göre daha avantajlı gözükmektedirler. Yürütülemeyen ve boşanmayla sonuçlanan bir evlilik veya ileri yaşlara taşınmış bir bekarlık sebepler ve sonuçlar bağlamında sosyal bütünleşmelerinin sorunlu olma olasılığını ya da riskini, en azından düşüncesini beraberinde getirebilmektedir.

Sonuç olarak uzun bir süre benzer hikayelere sahip, benzer travmalar yaşamış çocuklarla birlikte profesyonellerin gözetiminde yurttan kalmış olma ve bununla birlikte olumlu aile atmosferinden uzak, annesiz, babasız veya akrabasız büyüme bu çocukları dezavantajlı gruplar arasına girmesi için yeterli durumlardır. Toplumsal barışın ve huzurun sağlanması toplumun tüm kesimlerinin öncelikle anlaşılması ve sonrasında da eğer çözülmesi gerekli sorunlar varsa onların tespit edilip çözülmesine bağlıdır. İşte bu araştırma hayata dezavantajlı olarak başlayan bireylerin yetişkinlik dönemindeki durumları hakkında bir fikir edinmeye ve bu tür çocukluk yaşantılarının ileriki dönemdeki yaşantılara nasıl yansıdığını yalnızlık ve sosyal bütünleşme olguları çerçevesinde irdelemeye çalışmıştır. Çalışmanın yürütüldüğü süreçte çalışmamızın örnekleme benzer bir örnekleme çalışılmış ve yalnızlık ile sosyal bütünleşme ilişkisini araştırmış herhangi bir bilimsel çalışmaya rastlanmadığını ve tek başına sosyal bütünleşmeyi temel alan araştırma sayısının da sınırlı olduğunu söylemek özellikle bundan sonra araştırmalar tasarlayacak bilim insanlarının dikkatini çekebilir.

KAYNAKÇA

- Amil, O. ve Bozgeyikli, H. (2015). Investigating the relationship between social appearance anxiety and loneliness of Turkish university youth. *Journal of Studies in Social Sciences*, 11(1), 68-96.
- Arslan, A. (2016). *Onkoloji kliniklerinde tedavi gören hastalarda yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul.
- Arslantaş, H. ve Ergin F. (2011). 50-65 yaş arasındaki bireylerde yalnızlık, depresyon, sosyal destek ve etki eden faktörler. *Türk Geriatri Dergisi*, 14, 135-144.
- Aydın M. Z. (2008). Çocuğun eğitiminde ailenin önemi. A. R. Kalaycı, M. N. Nuruan, A. Çiftçi ve R. B. Şen, (Eds.), *V. Aile Şurası " aile destek hizmetleri"* Bildiri Kitabı içinde (ss. 99-104). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Bıyık, N. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Duygularının Kişisel ve Sosyal Özellikleri, Öfke Eğilimleri Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojiye giriş*. İzmir: İzmir Kitaplığı Yayını.

- Buluş, M. (1997). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 82-90.
- Ceyhan, S. (2005). *Kayseri Nuh Naci Yazgan sağlık ocağı bölgesinde yaşayan 65 yaş ve üstü bireylerin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çakır, Ö. (2002). Sosyal dışlanma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (3), 83-104.
- Çağlar, D. (1973). Türkiye'de korunmaya muhtaç çocuklar ve eğitimlerine genel bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(1), 59-111.
- Çeçen, A. R. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve ana baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 415-431.
- Çocuk Koruma Kanunu (2005)*. T.C. Resmî Gazete, 25876, 3 Temmuz 2005.
- De Haan, A. (1998), "Social exclusion: An alternative concept for the study of deprivation?", *IDS Bulletin*, 29(1), 10-19.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen bazı etmenler*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, M., Hamarta, E.ve Ari, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33(1), 19-32.
- Durak-Batıgün, A. (2005). İntihar olasılığı: Yaşamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1),29-39.
- Duru, E. (2008). Üniversiteye uyum sürecinde yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın doğrudan ve dolaylı rolleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29),13-24
- Duyan, V., Çamur Duyan, G., Gökçearslançiftçi, E., Sevin, Ç., Erbay, E. ve İkizoğlu, M. (2008). Lisede okuyan öğrencilerin yalnızlık durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 28-41.
- Erkal, M. E. (1987). *Sosyoloji (Toplumbilimi) (İlaveli 3. Baskı)*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 155-175.
- Erturan, İ., Aktepe, E., Kocaman, O., Sönmez, Y., Yüksel-Başak, P., Ceyhan, A.M. ve Baysal-Akkaya V. (2014). Akneli ergenlerin yaşam kalitesi, yalnızlık ve yaşam doyumu düzeylerinin değerlendirilmesi. *Türkderm-Deri Hastalıkları ve Frengi Arşivi Dergisi*, 48, 172-176.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, başetme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4, 5-11.
- Gürses, A., Merhametli, Z.R., Şahin, E., Güneş, K. ve Açıkyıldız, M. (2011). Psychology of loneliness of high school students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2578–2581.
- Izgar, H. (2009). Okul yöneticilerinde yalnızlık ve depresyon üzerine bir inceleme. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(1), 231-258.
- Kalaycı, H. (2007). *Yetiştirme yurtlarındaki çocuklarda sosyal dışlanma riski (tokat ve turhal örneği)*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Karaoğlu, N., Avşaroğlu, S. ve Deniz, M.E. (2009). Yalnız mısın? Selçuk Üniversitesi öğrencilerinde

- yalnızlık düzeyi ile ilgili bir çalışma. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 22(1), 19-26.
- Karataşoğlu, S. ve İslamoğlu, E. (2016). Gelir seviyesi ile sosyal dışlanma ilişkisi üzerine bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 7(1), 12-41.
- Kılıç, M.E. (2018). *Hayatlarının bir döneminde yetiştirme yurdunda kalmış bireylerde yalnızlık düzeyi ve sosyal bütünleşme arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç, Ş. D. (2014). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlık ve psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kızılgeçit, M. (2011). *Yalnızlık umutsuzluk ve dindarlık ilişkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Körler, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir.
- Köse, E. (2009). *Yurtta kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan lise öğrencilerinin yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kurtkan-Bilgiseven, A. (1982). *Genel sosyoloji, kavramlar-nazariyeler bünye (türkiye'de sosyal tabakalaşma) değişme ve sosyal gelişme (Genişletilmiş 3.Baskı)*. İstanbul: Divan Yayınları.
- Kutlu, M. (2005). Yetiştirme yurdu yaşantısı geçiren lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(24), 89-109.
- Maslow, A. (2001). *İnsan olmanın psikolojisi* (Çev.: O. Gündüz). İstanbul: Kuraldışı Yay.
- Michela, J. L., Peplau, L. A. ve Weeks, D. G. (1982). Perceived dimensions of attributions for loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(5), 929- 936.
- Mikulincer, M., ve Segal, J. (1990). A Multidimensional analysis of the experience of loneliness. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7(2), 209-230.
- Oğuz E. ve Kalkan M. (2014). Öğretmenlerin iş yaşamında algıladıkları yalnızlık ile sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online Dergisi*, 13, 787-795.
- Özodaşık, M. (1989). *Yalnızlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisi: Atılganlık, durumluk-süreklilik kaygı, depresyon ve akademik başarı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öztürk H., Nazik-Sevindik F. ve Yaman Ç. S. (2006). Öğrencilerde yalnızlık ve sosyal destek ile bunlara etki eden faktörlerin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 383-394.
- Öztürk, M. ve Ünal, V. (2015). Yetiştirme yurdundan ayrılanların sosyalleşme ve toplumla bütünleşme durumları (Sivas örneği). *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 119-134.
- Pamuk, M., Atlı, A. ve Kış, A. (2015). Investigation of theses in Turkey on loneliness in terms of gender: A metaanalytic study. *Journal of Theory and Practice in Education (Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi)*, 11(4), 1392-1414.
- Peplau, L. A. ve Perlman, D. (1984). Loneliness research: A survey of empirical findings. L.A. Peplau

- & S. Goldston (Eds.), *Preventing the harmful consequences of severe and loneliness* adlı kitabın içinde (ss. 13-46), U.S. Government Printing Office.
- Rook, K. S. (1984). Research on social support, loneliness, and social isolation: Toward an integration. *Review of Personality & Social Psychology*, 5, 239-264.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu (1983). *T.C. Resmî Gazete*, 18059, 24 Mayıs 1983.
- Tanner, I.J. (1997). *Yalnızlık: Sevmeye korkusu* (Çev.: H. Koray Sönmez). İstanbul: Kuraldışı Yay.
- TBMM (2006). *Çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu*. TBMM Yayınları Açık Erişim Koleksiyonu, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/handle> (Erişim tarihi: 04.11.2018).
- Uzun, G. (2013). *Yeni iletişim teknolojilerinde sosyalleşme ve yalnızlık (Elazığ İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ünal, V. (2016). *Engellilerde toplumsal bütünleşme ve dindarlık*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Ünal, V. (2018). Toplumsal değişim sürecinde engelliler. *Turkish Studies*, 13(18), 1323-1342, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14089>.
- Yalom, I. (1999). *Varoluşçu psikoterapi* (Çev. Z. İyidoğan-Babayiğit). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yazıcılar-Özçelik, İ., İmamoğlu, O., Çekin, R. ve Gölünük-Başpınar, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri üzerine sporun etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 12-18.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversite Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18, 167-176.
- Yılmaz, B. (2006). *Doğa sporlarına katılımın sosyal bütünleşmeye etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18 (2), 71-79.